

Kompetencemål for danskfaget

Kompetencemål efter 9. Klasse

(se også kompetenceplaner for overskolen under pædagogik)

Læsning

Undervisningen giver eleven mulighed for at

- eleven kan styre og regulere sin læseproces og diskutere teksters betydning i deres kontekst.

Fremstilling

Undervisningen giver eleven mulighed for at

- eleven kan udtrykke sig forståeligt, klart og varieret i skrift, tale, lyd og billede i en form, der passer til genre og situation.

Fortolkning

Undervisningen giver eleven mulighed for at

- eleven kan forholde sig til kultur, identitet og sprog gennem systematisk undersøgelse og diskussion af litteratur og andre æstetiske tekster.

Kommunikation

Undervisningen giver eleven mulighed for at

- eleven kan deltage reflekteret i komplekse formelle og sociale situationer.

Kompetencemål efter 7. klasse

Læsning

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan læse og forholde sig til tekster i faglige og offentlige sammenhænge

Fremstilling

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan udtrykke sig i skrift, tale, lyd og billede i formelle situationer

Fortolkning

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan forholde sig til almene temaer gennem systematisk undersøgelse af litteratur og andre æstetiske tekster

Kommunikation

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan kommunikere med bevidsthed om sprogets funktion i overskuelige formelle og sociale situationer

Kompetencemål efter 4. klasse

Læsning

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan læse ukendte alderssvarende tekster inden for faglitteratur, skønlitteratur og poesi.

Fremstilling

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan udtrykke sig i skrift, tale og tegning i velkendte faglige situationer.

Fortolkning

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan forholde sig til velkendte temaer i eget og andres liv gennem undersøgelse af litteratur og andre æstetiske tekster.

Kommunikation

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan følge regler for kommunikation i overskuelige formelle og sociale situationer.

Kompetencemål efter 2. klasse

Læsning

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan læse enkle tekster sikkert og bruge dem i hverdagssammenhænge.

Fremstilling

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan udtrykke sig i skrift, tale og tegning i nære og velkendte situationer.

Fortolkning

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan forholde sig til velkendte temaer gennem samtale om litteratur og andre æstetiske tekster.

Kommunikation

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan kommunikere med opmærksomhed på sprog og relationer i nære hverdagssituationer.

Videns- og færdighedsmål efter 2. klasse

Læsning

Forberedelse

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan forberede læsning gennem samtale i klassen
- eleven har viden om måder til at skabe forforståelse
- eleven kan anvende enkle før læsestrategier
- eleven har viden om enkle før læsestrategier

Afkodning

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan læse ord i tekster til klasstrinnet sikkert
- eleven har viden om bogstavernes konstekstbetingede udtaler
- eleven har viden om stavemåde og betydning af ord i tekster til klasstrinnet

Sprogforståelse

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan identificere ukendte ord i tekst og tale
- eleven kan forstå betydningen af indholdsord i konteksten
- eleven har viden om forskelle og ligheder i ords betydning

Tekstforståelse

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan gengive hovedindholdet af tekster til klasstrinnet
- eleven kan kombinere tekst, baggrundsviden og tegning til at skabe sammenhængende forståelse
- eleven kan genfortælle en fortællende tekst med markering af tekstens indledning, midte og afslutning

Sammenhæng

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan forbinde tekstens emne med egen viden, erfaring og idéer
- eleven kan forholde sig til tekstens emne
- eleven kan stille spørgsmål der udviser undren

Fremstilling

Håndskrift og layout

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan skrive små og store bogstaver i håndskrift
- eleven har viden om bogstavets skriveveje

Fremstilling

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan udarbejde enkle tekster med tegninger og skrift
- eleven har viden om sprogets opbygning i ord og sætninger og sammenhæng mellem skrift og billede
- eleven kan udarbejde enkle tekster med titel, start, midte og slutning

Respons

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan samtale om budskabet i en produktion

Korrektur

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan stave lette ord
- eleven har viden om bogstav-lydforbindelser
- eleven kan stave til almindelige ord
- eleven har viden om lydrette og ikke-lydrette ords stavemåder

Præsentation og evaluering

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan præsentere sit produkt i nære sammenhænge
- eleven har viden om enkle præsentationsformer

Fortolkning

Oplevelse og indlevelse

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan lege med sprog, billeder og fortælling
- eleven har viden om enkel poetisk sprogbrug og billeder
- eleven kan følge forløbet i en fortælling
- eleven har viden om begyndelse, midte og slutning

Fortolkning

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan finde hovedindhold
- eleven har viden om hovedindhold
- eleven kan deltage i en enkel fortolkning
- eleven har viden om metoder til enkel fortolkning

Vurdering

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan tale om teksters temaer
- eleven har viden om teksters typiske temaer
- eleven kan udtrykke sin egen opfattelse af teksten
- eleven har viden om måder at begrunde sin opfattelse på

Perspektivering

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan sætte tekstens tema i relation til eget liv
- eleven har viden om måder at sammenligne tekster med egne oplevelser
- eleven kan sætte tekstens tema i relation til andres liv
- eleven har viden om måder at sammenligne tekster med andres liv

Kommunikation

Dialog

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan veksle mellem at lytte og ytre sig
- eleven har viden om turtagning
- eleven kan bruge talesprog i samtale og samarbejde
- eleven har viden om enkle samtaleformer

Krop og drama

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan optræde i korte skuespil
- eleven har viden om enkelt kropssprog
- eleven kan optræde i rollelege og rollespil
- eleven har viden om dramatiske roller

Videns- og færdighedsmål efter 4. klasse

Læsning

Forberedelse

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan strukturere sin baggrundsviden
- eleven har viden om metoder til strukturering af viden

Afkodning

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan læse ord i tekster til klassetrinnet hurtigt og sikkert
- eleven har viden om regler for sammensætning af ord
- eleven har viden om ordklasser og regler for bøjning af ord

Sprogforståelse

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan anvende ordbøger og opslagsværker til afklaring af ords betydning
- eleven har viden om funktion og opbygning af opslagsværker og ordbøger

Fremstilling

Håndskrift og layout

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan skrive med læselig og sammenbundet håndskrift
- eleven har viden om effektive skriveteknikker
- eleven kan anvende en enkel og genretilpasset layout
- eleven har viden om opsætning af overskrift, tekst og tegning som et samlet hele

Forberedelse

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan udarbejde idéer på baggrund af andre tekster
- eleven kan opdele fremstillingsprocessen i mindre dele
- eleven har viden om enkle fremstillingsprocesser

Fremstilling

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan udtrykke sig kreativt og eksperimenterende
- eleven har viden om ordforråd og sproglige valgmuligheder
- eleven kan udarbejde multimodale tekster
- eleven har viden om beskrivende og berettende fremstillingsformer

Respons

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan give respons på teksters genre og struktur
- eleven har viden om teksters genre og struktur

Korrektur

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan sætte tegn
- eleven har viden om punktum, spørgsmålstegn og udråbstegn
- eleven kan stave med udgangspunkt i ordenes betydningsdele
- eleven har viden om morfemer, ordklasser og lydfølgeregler

Præsentation og evaluering

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan udføre en mundtlig fremlæggelse
- eleven har viden om metoder til mundtlig formidling
- eleven kan vurdere produktets kvalitet, formål, struktur og layout
- eleven har viden om enkle evalueringsmetoder

Fortolkning

Oplevelse og indlevelse

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan udtrykke sig om tekstens univers
- eleven har viden om teksters tid og rum
- eleven kan dramatisere litteratur og andre æstetiske tekster gennem oplæsning og tegning
- eleven har viden om mundtlige, kropslige og billedlige udtryksformer

Kommunikation

Dialog

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan indgå i dialog i mindre grupper
- eleven har viden om samtaleregler
- eleven kan lytte aktivt til andre og følge op med spørgsmål og respons

Krop og drama

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan forstå eget og andres kropssprog
- eleven har viden om stemmens og kroppens virkemidler og kropssprog
- eleven kan dramatisere tekster og temaer sammen med andre

Videns- og færdighedsmål efter 7. klasse

Læsning

Finde tekst

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan vurdere relevans af søgeresultater på søgeresultatsider
- eleven har viden om søgerelaterede læsestrategier
- eleven kan gennemføre billed- og fuldtekstsøgning

Forberedelse

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan orientere sig i tekstens dele
- eleven har viden om rubrikker, billeder, diagrammer og grafik
- eleven kan sammenholde teksters formål og indhold med læseformål
- eleven har viden om teksters formål og læseformål

Afkodning

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan læse ukendte ord ved umiddelbar genkendelse af de mest almindelige orddele
- eleven har viden om morfemer i danske ord
- eleven kan læse ukendte ord i fagtekster
- eleven har viden om stavemåde og betydning af ord i fagtekster

Sprogforståelse

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan anvende overskrifter og fremhævede ord til at skabe forståelse af tekster
- eleven har viden om ord og udtryk der forklarer nyt stof
- eleven kan udlede dele af ords betydning fra konteksten
- eleven har viden om ordforståelsesstrategier

Tekstforståelse

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan gengive hovedindholdet af fagtekster
- eleven har viden om fagteksters struktur
- eleven kan anvende grafiske modeller til at få overblik over teksters struktur og indhold
- eleven har viden om grafiske modeller

Sammenhæng

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan vurdere teksters perspektiv på et emne
- eleven har viden om metoder til sammenligning af teksters perspektiver
- eleven kan vurdere teksters anvendelighed
- eleven har viden om kriterier for teksters anvendelighed

Fremstilling

Planlægning

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan tilrettelægge processer til fremstilling af faglige produkter alene og i samarbejde med andre
- eleven har viden om fremstillingsprocesser

Forberedelse

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan konkretisere idéer gennem tænkeskrivning
- eleven har viden om tænkeskrivning, brainstorm og mindmap

Fremstilling

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan udarbejde anmeldelser, instruktioner og fagtekster
- eleven har viden om kommenterende og forklarende fremstillingsformer

Respons

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan give og modtage respons
- eleven har viden om responsmetoder

Korrektur

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan anvende afsnit og sætte komma
- eleven har viden om sætnings- og tekststruktur
- eleven kan stave alle almindelige ord sikkert
- eleven har viden om bøjningssystemer og ords oprindelse

Præsentation og evaluering

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan fremlægge sit produkt for andre
- eleven har viden om modtagerforhold
- eleven kan revidere sin arbejdsproces frem til næste produktionsforløb
- eleven har viden om revision af arbejdsproces og målsætning

Fortolkning

Oplevelse og indlevelse

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan læse med fordobling
- eleven har viden om at læse på, mellem og bag linjerne
- eleven kan udtrykke en æstetisk teksts stemning
- eleven har viden om måder at udtrykke teksters stemning på

Undersøgelse

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan undersøge fortællerpositioner
- eleven har viden om fortællertyper
- eleven kan undersøge teksters rum og tid
- eleven har viden om scenarier og tidsforståelser

Fortolkning

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan udtrykke sin tekstforståelse gennem medskabelse af teksten
- eleven har viden om metoder til medskabende arbejde
- eleven kan sammenfatte sin fortolkning
- eleven har viden om motiv og tema

Vurdering

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan anmelde litteratur og andre æstetiske tekster
- eleven har viden om anmeldelsesgenrer

- eleven kan vurdere en tekst i lyset af tekstens samtid
- eleven har viden om måder at vurdere tekster på i forhold til deres samtid

Perspektivering

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan sætte teksten i forhold til andre værker
- eleven har viden om intertekstualitet
- eleven kan sætte det læste i forhold til tekstens samtid
- eleven har viden om udvalgte historiske og kulturelle litterære perioder

Kommunikation

Dialog

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan påtage sig roller i samtalsituationer
- eleven har viden om frie og formaliserede samtaleformer
- eleven kan tage forskellige roller i en styret debat
- eleven har viden om debatroller

Krop og drama

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan bruge kropssprog og stemme i oplæsning og mundtlig fremlæggelse
- eleven har viden om talerens virkemidler
- eleven kan skabe fælles fortællinger sammen med andre
- eleven har viden om improvisation, manuskript, koreografi og scenografi

It og kommunikation

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan begå sig i et virtuelt univers
- eleven har viden om digitale profiler og digital kommunikation
- eleven kan forholde sig bevidst til sin færden på internettet
- eleven har viden om digitale fodspor
- eleven kan vurdere konsekvenser af ytringer på internettet
- eleven har viden om muligheder og faldgruber for kommunikation på internettet

Sprog og kultur

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan indgå i sprogligt mangfoldige situationer
- eleven har viden om samspillet mellem sprog, kultur og sproglig mangfoldighed
- eleven kan kommunikere i enkle situationer med nordmænd og svenskere
- eleven har viden om ligheder og forskelle mellem dansk, norsk og svensk sprog

Videns- og færdighedsmål efter 9. klasse

(se også kompetenceplaner for overskolen under pædagogik)

Læsning

Finde tekst

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kildekritisk kan vurdere bruger og ekspertproduceret indhold
- eleven har viden om afsenderforhold og genrer på internettet
- eleven kan planlægge og gennemføre faser i informationsøgning
- eleven har viden om faser i informationsøgning
- eleven kan gennemføre målrettet og kritisk informationsøgning

Forberedelse

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan vurdere tekstens afsender og målgruppe
- eleven har viden om afsenderforhold og målgruppe
- eleven kan skaffe sig overblik over multimodale teksters opbygning
- eleven har viden om genretræk og multimodalitet
- eleven kan afgøre hvordan en tekst skal læses
- eleven har viden om förlæsestrategier

Afkodning

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan variere læsehastighed bevidst efter læseformål og ordkendskab i teksten
- eleven har viden om sammenhæng mellem ordgenkendelse og læsehastighed
- eleven kan læse komplekse danske og lånte ord hurtigt og sikkert
- eleven har viden om morfemer i låneord
- eleven kan læse komplekse tekster hurtigt og sikkert
- eleven har viden om stavemåde og betydning af ord i alle tekster

Sprogforståelse

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan vurdere tekstens sproglige virkemidler
- eleven har viden om sproglige virkemidler
- eleven kan vurdere betydningen af ord og begreber i relation til tekstens oprindelse
- eleven har viden om sociolekter og formelt sprog
- eleven kan anvende ord og udtryks betydning til at forstå komplekse tekster
- eleven har viden om ordvalgets betydning for budskabet

Tekstforståelse

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan sammenfatte informationer fra forskellige elementer i teksten
- eleven har viden om tekstelementers opbygning og funktion
- eleven kan sammenfatte informationer fra flere tekster
- eleven har viden om metoder til sammenstilling af informationer fra flere tekster
- eleven kan forstå komplekse tekster
- eleven har viden om metoder til vurdering af teksters formål og perspektiv

Sammenhæng

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan sætte tekster ind i sammenhæng
- eleven har viden om sammenhæng mellem tekst og kontekst
- eleven kan diskutere mulige udfald af situationer beskrevet i tekster
- eleven har viden om metoder til opstilling af scenarier
- eleven kritisk kan vurdere teksters udsagn på baggrund af kontekst
- eleven har viden om metoder til systematisk undersøgelse af tekster

Fremstilling

Planlægning

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven selvstændigt kan formulere en afgrænset opgave
- eleven har viden om opgave- og problemformulering
- eleven kan organisere samarbejde om fremstilling
- eleven har viden om produktionsplanlægning, roller, faser, ressourcer, opgavetyper og deadlines
- eleven kan tilrettelægge proces fra idé til færdigt produkt
- eleven har viden om komplekse fremstillingsprocesser

Forberedelse

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan indsamle oplysninger og disponere indholdet
- eleven har viden om spørgeteknikker og observationsmetoder
- eleven kan forberede større multimodale produktioner
- eleven har viden om research, optagelse og skitser
- eleven kan disponere og layoute stof, så det fremmer hensigten med produktet
- eleven har viden om målrettede dispositions- og formidlingsmetoder

Fremstilling

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan udarbejde opinions- og ekspressive tekster
- eleven har viden om argumenterende og reflekterende fremstillingsformer
- eleven kan fremstille større multimediale produktioner
- eleven har viden om virkemidler, grafisk design og efterproduktion
- eleven kan fremstille sammenhængende tekster i forskellige genrer og stilarter
- eleven har viden om varierede udtryksformer målrettet forskellige målgrupper

Respons

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan respondere på forskellige fremstillingsformer
- eleven har viden om fremstillingsformer
- eleven kan respondere på sproglig stil
- eleven har viden om sproglig stil

- eleven kan respondere på forholdet mellem produktion og genre
- eleven har viden om genretræk

Korrektur

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan registrere og korrigere egne og andres fejl
- eleven har viden om sprolig korrekthed
- eleven kan korrigere teksters layout
- eleven har viden om metoder til layout af forskellige genrer
- eleven kan fremstille tekster med korrekt grammatik og layout
- eleven har viden om grammatik, stavning, tegnsætning og layout

Præsentation og evaluering

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan layoute tekster, så det fremmer kommunikationen
- eleven har viden om formidlingsformer
- eleven kan lancere større multimodale produktioner
- eleven har viden om PR og lancering
- eleven kan opstille mål for nye fremstillingsprocesser
- eleven har viden om evalueringsmetoder

Fortolkning

Oplevelse og indlevelse

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan formulere egne oplevelser og sansninger i æstetisk sprog
- eleven har viden om æstetisk sprogbrug
- eleven kan følge forløb og komposition i komplekse tekster
- eleven har viden om komplekse fortællestrukturer og kompositioner
- eleven reflekterer kan indleve sig i tekstens univers som grundlag for fortolkning
- eleven har viden om fortolkningsorienterede læsestrategier

Undersøgelse

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan undersøge samspillet mellem genre, sprog, indhold og virkelighed
- eleven har viden om genre, sprog, symbolik, forfatter, værk og fortæller
- eleven kan undersøge teksters flertydighed
- eleven har viden om fortællerpålidelighed, positioner og betydningslag i teksten
- eleven kan gennemføre en målrettet analyse af en tekst
- eleven har viden om analysemetoder og forståelsesstrategier

Fortolkning

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan fortolke egne og andres fremstillinger af identitet i tekster
- eleven har viden om identitetsfremstillinger
- eleven kan foretage flertydige fortolkninger
- eleven har viden om metoder til fortolkning

- eleven kan diskutere bud på et eller flere samlede udsagn på baggrund af undersøgelsen
- eleven har viden om metoder til sammenstilling af undersøgelsens elementer

Vurdering

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan vurdere teksters form
- eleven har viden om vurderingskriterier vedrørende form
- eleven kan diskutere forskellige fortolkninger af en tekst
- eleven har viden om forskellige læserpositioner
- eleven kan vurdere teksters udsagn og kvalitet
- eleven har viden om vurderingsmetoder vedrørende teksters kvalitet

Perspektivering

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan sætte teksten i relation til aktuelle problemstillinger
- eleven har viden om metoder til at sætte tekster i relation til aktuelle problemstillinger
- eleven kan sætte tekster i perspektiv til litterær og kulturel tradition og udvikling gennem litteraturhistorisk læsning og Dansk litteraturs kanon
- eleven har viden om kulturelle og litterære perioder og Dansk litteraturs kanon
- eleven kan sætte tekster i relation til mulige fremtidsperspektiver
- eleven har viden om metoder til at sætte tekster i relation til mulige fremtidsperspektiver

Kommunikation

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan argumentere og informere
- eleven har viden om argumentations- og informationsformer
- eleven kan analysere samtaler
- eleven har viden om retoriske virkemidler, talehandlinger og positionering
- eleven kan deltage aktivt, åbent og analytisk i dialog
- eleven har viden om demokratisk dialog

Krop og drama

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan bruge kroppen som udtryk
- eleven har viden om krop og identitet
- eleven kan bruge kropssprog og stemme tilpasset kommunikationssituationen
- eleven har viden om kropslige og retoriske virkemidler
- eleven kan analysere eget og andres kropssprog
- eleven har viden om sammenhæng mellem situation, kultur og kropssprog

It og kommunikation

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan diskutere etiske spørgsmål vedrørende kommunikation på internettet
- eleven har viden om kommunikationsetik
- eleven kan vælge digitale teknologier i forhold til situationen
- eleven har viden om digitale teknologiers kommunikationsmuligheder

- eleven kan diskutere betydningen af digitale kommunikationsteknologier for eget liv og fællesskab
- eleven har viden om sammenhængen mellem digitale teknologier og kommunikation

Sprog og kultur

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan kommunikere med nordmænd og svenskere
- eleven har viden om norsk og svensk i letforståelig form
- eleven kan begå sig bevidst i sprogligt komplekse situationer
- eleven har viden om sproglige normer og omgangsformer i forskellige situationer
- eleven kan kommunikere aktivt i forskellige sproglige og kulturelle situationer i en globaliseret verden
- eleven har viden om sammenhæng mellem situation, kultur og sprog

Sproglig bevidsthed

Undervisningen giver mulighed for at

- eleven kan trække tråde fra et sprog til et andet
- eleven har viden om sprogets historie og sprogfamilier
- eleven kan iagttage en kommunikationssituation
- eleven har viden om kommunikationsmodeller
- eleven kan iagttage udtryk for holdninger i sprog
- eleven har viden om sproglig modalitet
- eleven kan iagttage hvordan vi danner forestillinger om verden med ord og sprog
- eleven har viden om nuancer i sproget og sprogets virkning
- eleven kan karakterisere og diskutere sprog i forskellige situationer
- eleven har viden om sprog og sprogbrug, sprogets variation og forskellige funktioner

Fagplan

Multimodalitet i undervisningen:

Det er vigtigt at understrege, at stort set al hovedfagsundervisning har et element af multimodalitet i sig, eftersom eleverne selv skal omforme det, de har lært, til eksempelvis en tekst i hovedfagshæftet. De skal forfatte, redigere, layoute og illustrere det, de har lært. Man kan også udarbejde andre produkter: En stil, en kukkasse, en tegneserie, en dramatisering, et digt, en film eller en udstilling.

1. klasse:

Folkeeventyrene går som en rød tråd gennem 1. klasse, hvor læreren fortæller en mængde af dem i klassen - og dagen efter skal klassen genfortælle dem. Genfortællingen kan varieres, så genfortællingen sker i samtale med hele klassen, i samtale med mindre grupper, den kan dramatiseres, tegnes og andet. I 1. klasse fortolker vi ikke eventyr, men vi kan fx bede børnene finde begyndelse, midte og slutning i eventyret.

Vi gennemgår alfabetet, et bogstav ad gangen, med fokus på bogstavets billede og lyd. Vi lader bogstavet vokse ud af et billede fra en historie, som barnet har levet med i.

Hvert enkelt bogstav bliver skrevet, malet og formet - og der bliver leget med og samtalt om, hvor vi kan høre bogstavets lyd og hvorfra vi kender det bogstav. Med rim, remser og bogstavlege lærer 1. klasse bogstaverne at kende og går i dybden med hvert enkelt.

Bogstaverne bliver sat sammen til enkle lydrette ord. I løbet af 1. klasse kan introduceres enkle regler, som rækker ud over den lydrette stavning.

Læsningen i 1. klasse går via skrivningen. Klassen skriver fx bogstavvers i hæftet, og i løbet af året vil størstedelen af børnene kunne læse det, de selv har skrevet i hæfterne.

I slutningen af 1. klasse optræder eleverne med et eventyr-skuespil for hele skolen.

2. klasse:

I begyndelsen af året lærer børnene om de små bogstaver, vi fortsætter i sporet med de lydrette ord, stave regler og ikke-lydrette ord. Man kan eventuelt finde en god arbejdsbog som fx Gyldendals 'Sikker stavning' som en del af arbejdet i klassen. Hvis man ikke bruger en arbejdsbog, forventes det, at læreren udfærdiger eget tilsvarende materiale.

I 2. klasse er fortællestoffet fabler og legender. Vi arbejder indgående med de over 2000 år gamle fabler. Fablerne bliver fortalt, genfortalt og drøftet i klassen. Her bliver etiske problemstillinger levendegjort, når ræven er en drillepind, og storken betaler tilbage. Kender vi noget af det fra vores eget liv?

Som en modpol til de jordnære etiske historier arbejder vi også med fx middelalderens hellige mænd og kvinder, deres historier og radikale livsvalg. Et eksempel kan være Frans af Assisi og Klara: vi drøfter den religiøse dimension, når et menneske giver alle sine ejendele væk og hjælper de allermest syge og nødstedte. Her lever børnene med i fortællingerne, og etiske og moralske problemstillinger vendes og formuleres.

Ovenstående fortællestof bliver desuden benyttet både med hensyn til recitation, dramatisering, tegning, skrivning og læsning. I løbet af 2. klasse kan eleverne selv være med til at skrive de genfortalte tekster til hovedfagshæftet, hvor børnene skriver tekster, laver tegninger til, og ind imellem præsenterer eleverne deres arbejde for hinanden. Forenkede variationer af historierne bliver benyttet som læsestof.

Også i 2. klasse kan eleverne optræde for skolen med nogle dramatiserede fabler eller noget andet fra årets fortællestof.

3. klasse:

I 3. klasse lærer eleverne sammenbunden håndskrift, og samtidig begynder eleverne at skrive længere tekster i deres hæfter. Her kan der være tale om tekster, som læreren har formuleret ud fra hovedfagsstoffet - der kan også være tale om tekster, som eleven selv formulerer, alene eller sammen med andre. Det er på dette klassetrin, at ordklasser og bøjningsformer introduceres. Ligesom der arbejdes med enkel tegnsætning: punktum, spørgsmålstejn, udråbstegn. Også i 3. klasse kan man vælge en god arbejdsbog til stavning og grammatik - eller selv udfærdige tilsvarende materiale.

Hovedfagsstoffet er det Gamle Testamente samt det gamle selvforsørgende samfund med bonde, fisker, smed, tømrer og så videre. Klassen sår fx rug, følger processen og tegner og beskriver den. På samme måde kan der være besøg på bondegård og frilandsmuseum, og også

her kan eleverne selv beskrive, hvad de har oplevet. Således lægger undervisningen op til, at det lærte skal struktureres, den færdige tekst skal fremstå med tilpasset layout og en læselig sammenbundet håndskrift. Med jævne mellemrum viser eleverne deres arbejde til hinanden og får respons og inspiration.

Læsestoffet på dette klassetrin vil typisk være beskrivelser af det gamle selvforsørgende samfund, som fx 'Det lille hus på prærien' og 'Alle vi børn i Bulderby'. Enkle fagtekster bør læses også på dette klassetrin.

4. klasse:

I 4. klasse fortsættes arbejdet med håndskrift og grammatik. Der arbejdes fortsat med enkel tegnsætning og sætningsforståelse. På dette klassetrin får klassen også en ordbog at arbejde med. Eksempelvis kan læreren lade eleverne rette deres egne tekster ved hjælp af ordbogen. Også på dette klassetrin kan læreren vælge en arbejdsbog med stave- og grammatikøvelser.

Fortællestoffet i 4. klasse er den nordiske mytologi og nordiske heltesagn. Den nordiske mytologi og de nordiske heltesagn vil blive fortalt, og samtidig skal børnene også læse nogle af historierne selv. Både kendte og ukendte fortællinger vil blive brugt som læsestof. Klassen læser i 4. klasse en længere roman, det kan fx være 'Erik Menneskesøn' af Lars-Henrik Olsen. Vikingernes liv er en del af fortællestoffet i 4. klasse, og her kan klassen læse enkle fagtekster om vikingernes liv. Klassen får den første gennemgang af genrer, hvor klassen ser tilbage på de genrer, man hidtil har arbejdet med. Ofte vil man desuden læse en selvvalgt bog, som skal fremlægges for klassen. Eleverne vil blive bedt om at beskrive genre, handling, tid, sted, miljø og personkarakteristik.

På dette klassetrin har eleverne deres første store selvstændige opgave, som skal fremlægges for klassen. Det kan fx være en opgave om et dyr, som eleven skal søge viden om i fagbøger. I forbindelse med opgaven skal klassen på biblioteksbesøg med fokus på videnssøgning. Eleven skal bygge opgaven op med indledning og afsnit med overskrifter, der skal desuden være tegninger til opgaven. Opgaven skal afleveres til læreren, og ydermere skal eleven fremlægge sin opgave for klassen. Til slut får eleverne til opgave at evaluere egen og andres proces.

I 4. klasse vil eleverne fx optræde med et skuespil fra den nordiske mytologi eller recitation fra 'Vølvens spådom'.

5. klasse:

I 5. klasse fortsættes arbejdet med stavning, grammatik og sætningsopbygning. På dette klassetrin kan man også vælge at købe en arbejdsbog til klassen med henblik på grammatik, sætningsopbygning og arbejde med morfemer.

Hovedfagsstoffet bliver jævnlige brugt til diktater, og oftest skriver børnene selv deres tekster til hovedfagshæftet - alene eller i grupper. Med jævne mellemrum viser eleverne deres arbejde til hinanden og får respons og inspiration.

Eleverne læser også i 5. klasse en stor roman, fx 'Nils Holgersens rejse' af Selma Lagerlöf, og det læste omarbejdes fx til et skriftligt referat. Hvis man læser 'Nils Holgersen', kan klassen forsøge at læse et kapitel på svensk. Ellers læser man en anden svensk tekst, når man har om Sverige i geografi. På samme måde læser man en norsk tekst, når man har om Norges geografi.

I 5. klasse skal eleverne desuden fremlægge en selvvalgt bog for klassekammeraterne. Man kan fx lade eleverne skrive en boganmeldelse samt en tekst, som skal sælge bogen. I øvrigt skal eleverne introduceres til læseteknik.

Hovedfagsstoffet er indisk, persisk, ægyptisk og græsk mytologi, samt det gamle Ægypten og det gamle Grækenland.

I forbindelse med Iliaden og Odysseen tager man genrebegrebet op igen og lærer om poesi, epik og lyrik, prosa og drama. Man vil typisk arbejde med enten Iliaden eller Odysseen og recitere udvalgte dele. Nogle gange optræder klassen med et skuespil, fx et klassisk græsk drama.

Hovedfagsstoffet leveres som en blanding af det levende ord og selvstændig læsning af fagstoffet. Nu skal der arbejdes mere bevidst på forskellen mellem fagtekst og ikke-fagtekst. Hvordan er fagtekster bygget op? Hvad forlanger vi af en fagtekst? Hvilke virkemidler har man at arbejde med i en fagtekst? Eleverne skal selv prøve at skrive fagtekster til relevante hovedfag. Det skal her understreges, at eleverne jo egentlig længe har gjort netop dette - men ud fra en intuitiv forståelse af begrebet.

Også i 5. klasse har eleverne en stor selvstændig opgave. Ofte er det en opgave, hvor eleverne skal vælge at skrive og fortælle om et land i Norden. Eleven forventes at søge viden dels i bøger og dels på nettet. Klassen gennemgår forinden, hvordan man færdes hensigtsmæssigt på internettet. Elevernes egne erfaringer inddrages i samtalen. En samtale om digital kommunikation, muligheder og faldgruber indledes også på dette klassetrin.

6. klasse:

I 6. klasse fortsættes arbejdet med stavning, grammatik og sætningsopbygning. På dette klassetrin kan man vælge at købe en arbejdsbog til klassen med henblik på grammatik, sætningsopbygning, kommatering og morfemer. De latinske grammatiske betegnelser introduceres.

Eleverne forfatter selv deres tekster ud fra hovedfagsstoffet, medmindre der er tale om, at hovedfagsstoffet er blevet formidlet som en diktat. Diktater retter eleverne jævnligt selv ved hjælp af ordbog. Eleverne får stillet opgaver, som skal højne kvaliteten af de tekster, de selv forfatter. Vi arbejder blandt andet med disposition og fortælleteknikker. Desuden introduceres eleverne for udfærdigelse og anvendelse af mindmap, tænkeskrivning og brainstorm. Eleverne læser deres tekster højt for hinanden og giver hinanden respons.

I 6. klasse fylder Romerriget i historieundervisningen, og her vil man i dansk- eller historieundervisningen arbejde med retorik og argumentation. Eleverne skriver og fremfører en tale.

Som læsestof kan eleverne blive bedt om at læse fem romaner af eget valg. Jævnligt kan de anbefale bøger til hinanden. Bøgerne læses både hjemme og i skolen. Eleverne kan også få til opgave at læse en historisk roman, som skal fremlægges for klassen. Eleverne vil blive bedt om at beskrive genre, handling, tid, sted, miljø og personkarakteristik.

En stor selvstændig opgave i 6. klasse er en geografi-opgave, hvor hver elev vælger et europæisk land, som man skriver en opgave om. Opgaven skal afleveres skriftligt, og den skal fremlægges for klassen. Her forventes det, at eleven i sin fremlæggelse fremviser en vifte af ting, som vil kunne uddybe tilhørerens forståelse af landet: fx tegninger, fotografier, mad, musikstykker. Eleven forventes at benytte både bøger og internet til at søge viden til opgaven. Klassen fortsætter samtalen om hensigtsmæssigt færden på internettet. Elevernes egne erfaringer inddrages som en vigtig del af samtalen. Der arbejdes fortsat med læsning og forståelse af fagtekster.

7. klasse:

I 7. klasse fortsættes arbejdet med stavning, grammatik og sætningsopbygning. På dette klassetrin kan man vælge at købe en arbejdsbog til klassen med henblik på grammatik, sætningsopbygning, kommatering og morfemer.

Eleverne forfatter selv deres tekster ud fra hovedfagsstoffet, medmindre der er tale om, at hovedfagsstoffet er blevet formidlet som en diktat. Diktater retter eleverne jævnligt selv ved hjælp af ordbog. Eleverne får stillet skriftlige opgaver, som skal højne kvaliteten af de tekster, de selv forfatter. Vi arbejder med disposition og fortælle teknikker. Vi arbejder videre med udfærdigelse og anvendelse af mindmap, tænkeskrivning og brainstorm. Eleverne læser deres tekster højt for hinanden og giver hinanden respons.

I 7. klasse kan man evt. have et avisprojekt, hvor eleverne beskæftiger sig med avisgenren, læser aviser og skriver avis-tekster. Her kommer man ind på, hvordan man vurderer teksters perspektiv på et emne. Man arbejder også med modtagerforhold. Som en del af avis-projektet arbejder man med grafiske modeller, hvordan man forstår dem og hvordan man laver dem selv. Dette arbejde indgår også fx i geografi- og matematikundervisningen. Inden avisprojektet påbegyndes får klassen et kursus i tekstbehandling og således indgår dette projekt i skolens IT og medie fagplan.

I 7. klasse læser klassen en roman, hvor man udvider analysearbejdet til også at indeholde synsvinkel, komposition, tema og budskab. Det kan fx være 'Zappa' af Bjarne Reuter eller en moderne ungdomsroman. Deres læses, skrives og analyseres digte. Eleverne læser desuden biografier både i 7. og 8. klasse. I 7. klasse kan biografien omhandle elevens idol, hentet fra historien eller fra nutiden.

8. klasse:

I 8. klasse fortsættes arbejdet med stavning, grammatik og sætningsopbygning. På dette klassetrin kan man vælge at købe en arbejdsbog til klassen med henblik på grammatik, sætningsopbygning, kommatering og morfemer.

Eleverne forfatter selv deres tekster ud fra hovedfagsstoffet, medmindre der er tale om, at hovedfagsstoffet er blevet formidlet som en diktat. Diktater retter eleverne jævnligt selv ved hjælp af ordbog. Fortsat arbejde med fortælle teknikker.

I 8. klasse har man et danskforløb om digte, hvor eleverne læser, skriver og analyserer digte. I den forbindelse gennemgår klassen, hvordan digtformer har ændret sig over tid i forskellige litterære perioder. Således ser man på de litterære perioder, vi har berørt, og bevæger os op til moderne digtning.

Oplysningstiden er et tema i 8. klasse, så en danskperiode om oplysningstidens danske forfattere fx Holberg vil ske på baggrund af et solidt historisk forarbejde.

Som selvstændigt læsestof skal eleverne vælge en biografi om et menneske, hvis moralske livsvalg har inspireret andre: Martin Luther King, Gandhi og Nelson Mandela kan være eksempler på dette.

Den store selvstændige opgave i 8. klasse er produktopgaven, hvor eleven skal fordybe sig i et produkts fremstilling fra råvare til færdigt produkt. Opgaven, som består af en skriftlig, en kunstnerisk og en praktisk del, formidles til et større publikum, og efterfølgende er der selvevaluering og bedømmelse. Alt efter den enkelte opgaves karakter vil skrift, tegning, musik, fotografi, film og digitale medier blive taget i brug til fremlæggelsen af opgaven.

I 8. klasse opfører klassen et stort skuespil for hele skolen. Skuespillet vil ofte tage udgangspunkt i en af de litterære eller historiske perioder, klassen har gennemgået og således uddybe den viden, eleven allerede har tilegnet sig om stoffet. Eleverne har mulighed for at arbejde med på mange planer af skuespillets opbygning: instruktion, scenografi, kostumer, lys, lyd, plakattegning og program.

9. klasse: (se også kompetenceplaner for overskolen under pædagogik)

I 9. klasse fortsættes arbejdet med stavning, grammatik og sætningsopbygning. På dette klassetrin kan man vælge at købe en arbejdsbog til klassen med henblik på grammatik, sætningsopbygning, kommatering og morfemer. Oftest vil dog læreren vælge at benytte uddrag af en række forskellige bøger for at understøtte den pågældende klasses udfordringer.

Diktater - såvel forberedte som uforberedte - kan indgå i undervisningen, ligesom fabulerende skriveopgaver er jævnligt tilbagevendende indslag, der understøtter retstavning og korrekt sprogbrug. Skriveopgaverne er samtidig en måde at lade eleverne arbejde videre med emner, der gennemgås i undervisningen.

Blandt disse emner er genregenkendelse. Eleverne introduceres i løbet af 9. klasse til forskellige skønlitterære hovedgenrer og der arbejdes med stilleje og stilforståelse indenfor disse.

I tilknytning til dette læses en roman i klassen. I de senere år har Klaus Rifbjergs "Den kroniske Uskyld" og Lars Husums "Mit venskab med Jesus Kristus" været benyttede. Der skeles i forbindelse med valget af roman til såvel litterære kvaliteter som mulighed for at præsentere eleverne for forskellige stillejer og -niveauer, samt til om romanen rummer emner, der kan føles relevante og præsentere for de unge mennesker. Hensigten er i høj grad at motivere til samtale og diskussion omkring litteraturen og dens evne til at skildre en genkendelig virkelighed. Sigtet er at sætte eleverne i stand til klart at kunne redegøre for, hvad litteraturen vækker i dem og hvad det er for litterære virkemidler, der vækker disse reaktioner.

Samtidig benyttes romanlæsningen som afsæt for arbejde med simple modeller for litterær analyse.

I tillæg til den fælles romanlæsning indgår bograpporter - mundtlige eller skriftlige - af bøger, eleverne selv har læst typisk i danskforløbet.

Eleverne afleverer i løbet af skoleåret seks stile, hvoraf en er en prøvestil, der skrives i forbindelse med den terminsprøve, skolen afholder for 9. klasse hvert år i januar, således at eleverne på vores ellers eksamensfri skole har stiftet bekendtskab med den type udfordring. En anden stil, der ligeledes er fast på programmet i foråret, er rapporten om elevernes erhvervspraktikophold. Erhvervspraktikken er et vigtigt møde med livet udenfor skolen og elevens proces med at finde et praktiksted og ansøge om en plads har en naturlig plads i danskundervisningen. Det bestræbes, at der findes tid til at tale om, hvordan man finder informationer om et muligt praktisksted samt til at arbejde med, hvordan man skriver en vellykket ansøgning til stedet. Evaluering af egen indsats og udbytte indgår naturligt i forbindelse med det efterfølgende rapportarbejde.

Evaluering indgår også som en naturlig del af de to periodehæfter, eleverne laver i 9. classes litteraturhovedfagsperioder.

Emnerne for disse to perioder er det 18. og 19. århundredes store kulturelle strømninger. Man vender tilbage til emnet fra 8. klasse og beskæftiger sig med Oplysningstiden - dens tænkere, dens digtere og forfattere og trends, der lever videre i vores egen tid - og til Romantikken. Der ses både på europæiske tendenser og mere specifikt på danske forfatterskaber og litterære værker, der udtrykker disse tendenser. Ofte vil en ekskursion kunne lægges ind i forbindelse med enten den ene eller begge perioder. Hofteateret, Bakkehuset, Søndermarken, Vor Frue Kirke og Assistens Kirkegård er alle blandt de mulige ekskursionsmål.

De periodehæfter, eleverne afleverer efter disse to perioder, bygger på elevernes selvstændige noter i undervisningen og fordrer en grad af selvstændig stilling og prioritering af stoffet. Eleverne kan opfordres til at være opsøgende i forhold til supplerende viden og gives forslag til kilder. Layout og design af hæfterne er frit, men det prioriteres, at det skal være i overensstemmelse med periodetypiske træk og bære præg af indsats og omtanke.

